

DOMENOVÁ, Marcela. *Vojnu treba začať tak, aby sa zdalo, že sa neusiluje o nič iné než o mier* (*Bellum ita suscipiatur, ut nihil aliud nisi pax quasita videatur*): katalóg výstavy. Prešov: Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2024. 82, [1] s. ISBN 978-80-89614-95-0.

Historický knižničný fond uložený vo vedeckých a ďalších špecializovaných knižniciach je primárne predmetom knižničného spracovania a sprístupňovania odbornej verejnosti na štúdium. Jeho historická hodnota však z neho robí aj predmet muzeálny a dokumentačný, a tak je štandardom, že sa na pôde týchto inštitúcií prezentujú historické tlače aj formou odborných tematických výstav.

Štátna vedecká knižnica v Prešove (ŠVK PO) a v rámci nej oddelenie historických knižničných fondov (OHKF) každoročne pripravuje odborné výstavy s cieľom prezentovať uchovávané historické tlače z rôzneho tematického hľadiska. V septembri roku 2023 pri príležitosti tradičného podujatia Dní európskeho kultúrneho dedičstva s mottom Dedičstvo, ži! zorganizovali odborní pracovníci OHKF vedeckú konferenciu na tému vojny v dejinách s oficiálnym názvom *Vojnu treba začať tak, aby sa zdalo, že sa neusiluje o nič iné než o mier* (Prešov, 27. – 28. september 2023). Cicerónov citát sa stal zároveň názvom sprievodnej výstavy, cieľom ktorej bola prezentácia vzácných historických tlačí zo 16. až 19. storočia a v rámci nich knižnej grafiky na tému vojenských udalostí, osobností, vojenskej výzbroje a bojovej taktiky naprieč stáročiami. Je potešujúce, že informačne bohatá panelová výstava a pôsobivá prezentácia historických tlačí bola verejnosti sprístupnená nielen formou expozície (študovňa starých tlačí ŠVK PO, 25. september 2023 – 25. január 2024), ale po prvýkrát aj formou katalógu z výstavy, ktorý vyšiel v roku 2024 a predstavuje teda nový typ edičnej činnosti knižnice.

Autorkou katalógu, ako i samotnej výstavy je doc. Mgr. Marcela Domenová, PhD., historička a archivárka, ktorá sa dlhodobo venuje výskumu knižnej kultúry v minulosti a v rámci nej aj knižnej grafiky najmä 16. storočia. Katalógu predchádza úvodná kapitola – odborná štúdia s názvom *Staré tlače ako prameň k vojenským dejinám a dejinám knižnej grafiky* (s. 10 – 18), kde sú najskôr vysvetlené motivácie výberu tlačí a pôvod historického fondu knižnice, ktorý mal tiež vplyv na heuristiku. V krátkosti je opísaná metodológia popisu tlačí a ďalšie edičné a formálne náležitosti. Text je venovaný samotným tlačiam a dejinným obdobiam, v ktorých vznikli, ale i obdobiam, ktorých sa obsahovo týkajú. Tlače sú rozdelené podľa ich vnútornej obsahovej chronológie od staroveku do obdobia novoveku. Autorkiným cieľom bolo poukázať aj na to, ako vnímali novovekí autori politické a vojenské dejiny starovekého Ríma, pričom opisy a vyobrazenia bojových stretov a taktík boli neraz zobrazené tak, ako ich poznali zo svojej súčasnosti. Ďalšie dejinné obdobia sú dokumentované pestrou mozaikou historických tlačí prezentujúcich osobností (napr. Přemyslovci, Nádašdyovci, Esterházyovci) s cieľom vyzdvihnúť ich vojenské a politické zásluhy, tlače opisujúce osmanské nebezpečenstvo a s tým spojené zobrazovanie hradov a opevnení, ale aj významné vojny a bitky v západnej Európe (storočná vojna) a nemalú časť tvoria tlače s témou napoleonských vojen. Priestor je napokon venovaný nielen obsahovému hľadisku, ale aj identifikácii grafických techník a ich tvorcov.

Vlastný katalóg vystavených grafiík tvorí pochopiteľne najrozsiahlejšiu časť publikácie (s. 19 – 75). Zaradených je doň vyše sto čiernobielych i kolorovaných ilustrácií z vystavených diel, vyhotovených rozličnými grafickými technikami (najmä drevoorezy, medirity, litografie či lepty). Zobrazené sú osobnosti, zbroj, bojová taktika, bojové strety, mapy či diplomatické stretnutia. Každá z ilustrácií obsahuje popis – predmet vyobrazenia, rozmer, zdroj a podľa možnosti aj identifikáciu typu grafiky. Katalóg ukončuje zoznam vystavených diel s podrobným bibliografickým popisom a zoznam použitej literatúry.

Katalóg výstavy *Vojnu treba začať tak, aby sa zdalo, že sa neusiluje o nič iné než o mier* ponúka odbornému i laickému čitateľovi názornú ukážku vojen, bitiek, opevnení, zbroje, bojovej techniky a taktiky či osobností vojenských dejín tak, ako boli zobrazené a vnímané ich tvorcami v tlačiach zo 16. až 19. storočia zachovaných v historickom fonde ŠVK PO. Vďaka vedeckému prístupu v prezentácii týchto tlačí či už formou výstavy alebo katalógu z výstavy je možné lepšie pochopiť zámery autorov týchto publikácií, ktoré neboli len snahou o zdokumentovanie minulosti, ale mohli mať aj iné funkcie (napr. retrospektívne vnímanie minulosti, súdobý ideologický náboj). Všetky tieto tematicky príbuzné tlače, hoci časovo rozptýlené, budú trvalo k dispozícii záujemcom o ďalší výskum a štúdium práve vďaka prezentovanému katalógu, ktorý vyšiel v printovej aj elektronickej podobe.

Mariana Čentéšová